

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Economia i Empresa

Memòria del Treball de Fi de Grau

Les empreses constructores espanyoles

paradigma econòmic o negoci de la destrucció?

Teresa Català Vaquer

Grau de Administració d'Empreses

Any acadèmic 2017-18

DNI de l'alumne: 41572341W

Treball tutelat per Gonçal Lopez Nadal
Departament de Economia Aplicada de la UIB

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☒	☐

Paraules clau del treball: Constructores espanyoles, internacionalització, crisis, expansió, sector cíclic, construcció, infraestructures, enginyeria, Ebida, vendes.

Índex de continguts

1. Resum.....	3
2.Introducció.....	4
3.Evolució històrica del sector de la construcció a Espanya des de 1970-2015	6
3.1 L'evolució dels Sectors a Espanya.....	6
3.2 Causes de l'expansió: 1985-1992.....	7
3.3 Principals factors de la crisi: 1992-1995.....	7
3.4 El període d'apogeu de la construcció: 1995-2007.....	8
3.5 La bombolla immobiliària 2007-2015.....	10
4. El sector de la construcció a l'actualitat.....	13
4.1 Situació actual.....	13
4.2 Principals estratègies i avantatges de les constructores:.....	14
4.3 La internacionalització.....	15
4.4 Principals constructores Espanyoles.....	17
4.4.1 ACS (Actividades de Construcción y Servicios).....	17
4.4.2 FCC (Fomento de Construcciones y Contratas).....	21
4.4.3 Acciona.....	23
4.4.4 Ferrovial.....	25
4.4.5 OHL (Obrascon-Huarte-Lain).....	27
4.4.6 Sacyr.....	30
4.5 Comparació de les magnituds financeres de les constructores.....	34
4.6 Negocis fraudulents de les constructores espanyoles.....	36
5. Incompatibilitat del sector amb la sostenibilitat del medi ambient.	39
6.Conclusions.....	40
7.Bibliografia.....	42

Índex de gràfiques

Gràfica 1: Estructura de l'ocupació en l'economia espanyola (1970).....	6
Gràfica 2: Estructura de l'ocupació en l'economia espanyola (2016).....	7
Gràfica 3: Pressupost destinat a licitacions públiques (en milions pestes)	8
Gràfica 4: Licitacions d'obres públiques entre 1995-2007	9
Gràfica 5: Preu mitjà de l'habitatge	10
Gràfica 6: Consum de ciment en tones (1985-2015).....	11
Gràfica 7: Habitatges començats i acabats (2000-2015).....	12
Gràfica 8: Ingressos per activitat de Sacyr Construcció	32
Gràfica 9: Vendes de les constructores en milions d'euros (any 2017)	35
Gràfica 10: L'EBITDA de les constructores en milions d'euros (any 2017).....	36

Índex de taules

Taula 1: Mida i estratègies de les constructores.....	15
Taula 2: Classificació de les constructores any 2015 (en milions d'euros).....	17
Taula 3: Principals Magnituds Financeres i Operatives de ACS	20
Taula 4: Facturació per àrees de negoci de FCC (any 2017)	22
Taula 5: Principals Magnituds Financeres i Operatives de Acciona.....	25
Taula 6: Principals Magnituds Financeres per àrees de negoci de Ferrovial	27
Taula 7: Principals Magnituds Financeres per àrees de negoci de OHL.....	30
Taula 8: Cartera de ingressos per àrees de negoci Sacyr	33
Taula 9: Xifres financeres bàsiques de Sacyr.....	34
Taula 10: Rànquing de les constructores amb més pes fora del seu país (2016).....	35

Índex de Il·lustracions

Il·lustració 1: Florentino Pérez	18
---	----

1. Resum

El treball pretén analitzar el paper estratègic de la complexa activitat realitzada per les grans constructores en el model de creixement de l'economia entre els anys 1970-2018. L'estudi posa en evidència com Espanya és una de les economies on la construcció ha condicionat més les seves pautes de ocupació i creixement, i com després del "boom" immobiliari les constructors van cercar noves oportunitats en mercats exteriors. S'analitza la seva evolució històrica, els principals grups de constructores espanyoles, així com la raó i l'impuls del procés d'internacionalització, l'actualitat del sector, el poder d'influència que tenen algunes empreses sobre el govern i finalment la incompatibilitat d'aquest sector amb la sostenibilitat del medi ambient.

Abstract: This paper aims to analyze the strategic role represented by the complex activity of large builders in the growth model of the economy between 1970-2018. The work shows how Spain is one of the economies where construction has conditioned more its patterns of growth and employment, and as after the "boom" real estate builders are looking for new opportunities in foreign markets. It analyzes its historical evolution, the main groups of Spanish builders, as well as the reason and impulse of this process of internationalization, the current nature of the sector, the power of influence that some companies have on the government and Finally the incompatibility of this sector with the sustainability of the environment.

2. Introducció

La construcció, en el sentit més ampli, es la tècnica o art d'elaborar, erigir, edificar i fer de bell nou una cosa (casa, pont, carrer...) d'acord amb certes regles tècniques i pautes marcades prèviament per enginyers especialitzats mitjançant matèries primes amb la finalitat de satisfer les necessitats del ciutadà.¹La construcció suposa una de les activitats productives més dinàmiques de l'economia, creant llocs de treball poc qualificats arrastrant i involucrant altres sectors com l'indústria i els serveis, per això a pics es difícil delimitar el seu estudi.

A Espanya el pes de la construcció té una participació significativa en el PIB en comparació amb altres països europeus. Gràcies a la construcció entre els anys 1997 i 2007 es va experimentar un creixement de l'economia. Les constructores varen veure una oportunitat davant la facilitat que tenien els seus clients per obtenir liquiditat gràcies als préstecs hipotecaris. La demanda de la habitatge es va disparar i per consegüent el preu de l'habitatge va augmentar desmesuradament; això va suposar un incentiu per l'economia degut a que es varen crear nous llocs de treball i es varen reactivar altres indústries però com a resultat es va generar una bombolla que ningú podia aturar amb conseqüències inimaginables, una crisi de sobre endeutament desorbitada que no tardaria en estellar.

²Aquest sector va marcar un abans i un després de la crisi; abans d'estellar la bombolla les constructores espanyoles nedaven en la prosperitat i el mercat domèstic era el seu terreny de joc però a finals de l'any 2007 l'huracà de la crisi va convertir el mercat domèstic espanyol en un desert i va obligar a les empreses a buscar-se la vida a fora. Després de dur a terme una estratègia d'internacionalització les principals constructores espanyoles com ACS, Acciona,

---

¹ Pàgina oficial del Ministeri de Foment, govern d'Espanya, informació estadística.

² P. Arechederra, Luis. "Las constructoras españolas dejan su huella en medio mundo." *ABC Economía*. 13 Gen. 2014.

FCC, Ferrovial, OHL i Sacyr van aconseguir guanyar projectes de bandera participant activament en el mercat dels cinc continents.

L'objectiu d'aquest treball es l'estudi de dues etapes molt diferenciades la primera abans de la crisi quan el sector es trobava immers en el mercat domèstic i l'altre després d'estellar la bombolla. Moltes empreses es varen veure obligades a impulsar una nova estratègia, la internacionalització, que s'ha mantingut fins l'actualitat, aquestes companyies han anat adquirint un gran prestigi a nivell mundial, promocionant la "marca Espanya". La seva experiència, la qualitat dels seus productes, el capital humà, la innovació i la gestió han estat factors clau per el seu creixement.

La raó principal de l'elecció d'aquest tema per la realització del meu TFG es que es un tema interessant, a més d'haver-hi molta informació sobre l'evolució que han sofert aquestes empreses. La crisi del 2007 va marcar un abans i un després del sector de la construcció, gràcies a la seva motivació, necessitats i estratègies els grans gegants de la construcció es van adaptar per seguir endavant utilitzant com a estratègia líder la internacionalització. Tots aquets successos fan que l'estudi d'aquest tema sigui tan atractiu.

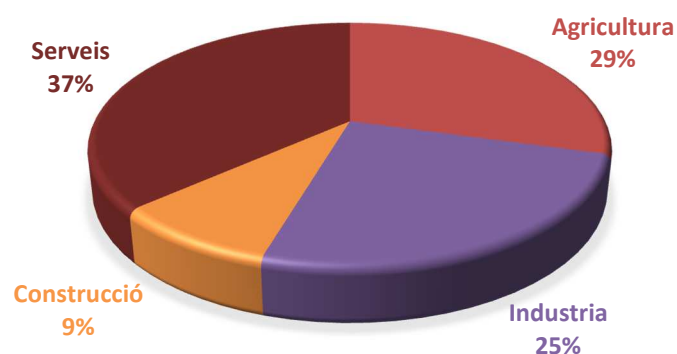
3. Evolució històrica del sector de la construcció a Espanya des de 1970-2015

3.1 L'evolució dels Sectors a Espanya

³ Abans dels anys seixanta el sector agrari va ser el principal motor de l'economia espanyola però aquest va entrar en decadència degut a nous sectors emergents. Tan els serveis com l'indústria van ser els sectors impulsors del procés de creixement de l'economia. Després de l'etapa de reconversió industrial dels anys vuitanta i de la crisi del setanta la construcció i els serveis es convertiren en els sectors líders de la activitat econòmica del país.

El procés de reconversió industrial no va ajudar gaire i aquest finalment va provocar l'efecte contrari, la desindustrialització. Tot el contrari va succeir amb els serveis que anaven creixent dia a dia. El sector de la construcció va ser més inestable, per les seves especials característiques i el seu component cíclic. Tan la construcció com els serveis són sectors que necessiten molt de capital humà, per això tenen un pes important en l'activitat econòmica; tot i que es van crear nous llocs de treball per contra es van destruir llocs degut a la desindustrialització i desagrarització. La pèrdua de pes del sector agrari i industrial i la inestabilitat i vulnerabilitat de la construcció han condicionat el comportament de la taxa d'atur en l'economia espanyola en les últimes dècades.

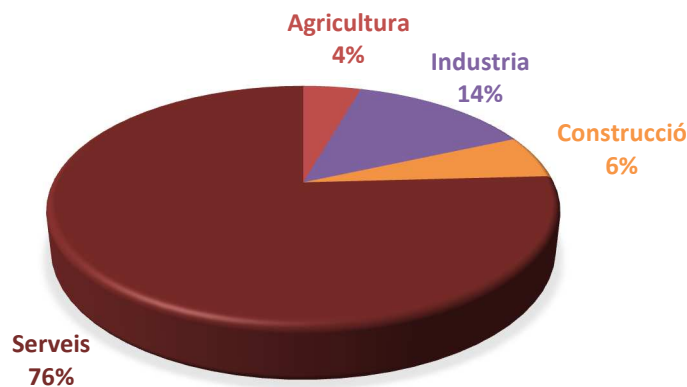
Gràfica 1: Estructura de l'ocupació en l'economia espanyola (1970)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del INE any 2017

³Sánchez Fouce, Alba. "El sector de la construcció en España desde una perspectiva històrica 1985-2015." MA tesi. Universidade da Coruña: 2016. Imprès.

Gràfica 2: Estructura de l'ocupació en l'economia espanyola (2016)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del INE any 2017

3.2 Causes de l'expansió: 1985-1992

Entre els anys 1985 i 1996 Espanya es va incorporar a la Comunitat Econòmica Europea (CEE); aquest període es caracteritza per l'obertura del mercat i la cessió de la sobirania. Aquest procés va ser el més sistemàtic i complex de l'obertura de la Economia espanyola després del Pla d'Estabilització de 1959. L'expansió va ser gràcies a un conjunt de factors que van impulsar la construcció de noves infraestructures públiques com la dels Jocs Olímpics de Barcelona, la construcció del primer AVE entre Sevilla i Madrid i la l'Exposició Universal de Sevilla. Aquestes grans infraestructures van contribuir en la expansió del període.

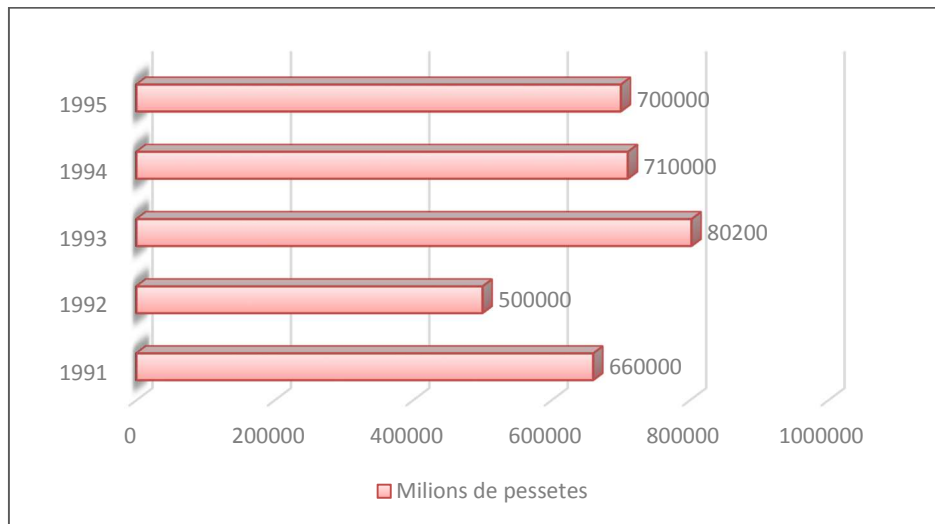
3.3 Principals factors de la crisi: 1992-1995

Després de diversos anys de creixement econòmic a principi del 1992 es va iniciar la recessió de la economia, la principal causes de la crisi va ser la manca de disciplina en l'aplicació de les polítiques pressupostària. A més a més, diferents factors del context exterior van contribuir amb la crisi, com el creixement lent de les economies industrialitzades o la crisi econòmica que es va iniciar amb l'esclat de la bombolla immobiliària del Japó. A causa de les males polítiques pressupostàries va augmentar el deute públic i per consegüent es van reduir les obres públiques. Les males expectatives de futur com la pujada del tipus d'interès o l'augment de la taxa d'atur van suposar la paralització de moltes operacions de

compra. Tots aquests factors van influir en la contracció del sector que tardaria anys a recuperar-se.

Gràfica 3: Pressupost destinat a licitacions públiques (en milions de pessetes)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del 'BOE (pressupost generals de l'estat)

3.4 El període d'apogeu de la construcció: 1995-2007

⁵Durant aquest període es va donar un cicle complet d'expansió, tot això va ser gràcies a que des de mitjans dels anys noranta la demanda d'habitatges es va incrementar fent créixer els preus i l'activitat del sector immobiliari. Els principals factors que van fer possible l'expansió van ser:

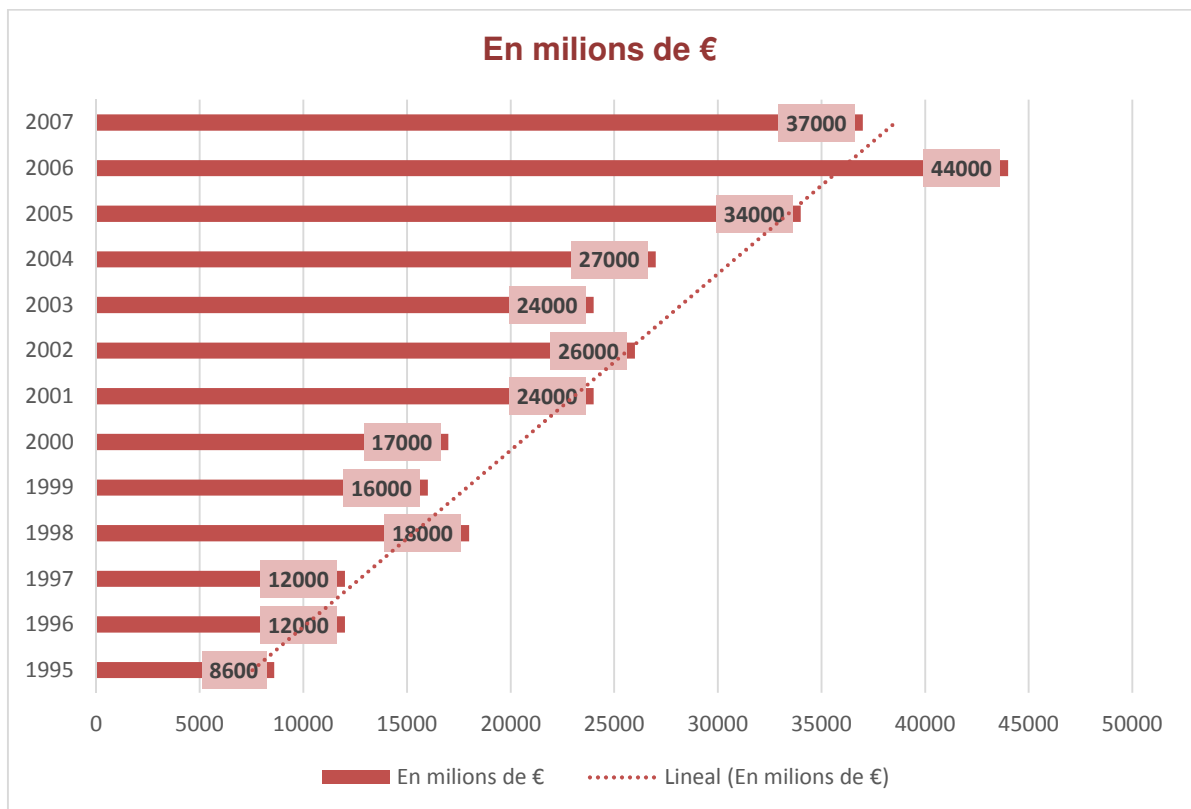
- Les bones expectatives de futur i l'estabilització de l'economia.
- El creixement de natalitat de la població.
- Els baixos tipus d'interès gràcies a la política monetària aplicada per BCE que permetien finançar-se fàcilment.
- La recessió en anys posteriors del mercat immobiliari.
- La facilitat de crèdit per part de les entitats financeres.
- Durant aquest període la compra d'un immoble suposava una font d'inversió segura.

⁴ Ministerio de la presidencia. "BOE." *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. N.p. 30 Juny 1990. Web. 30 Juny 1990.

⁵ Fundación Colegio Libre de Eméritos. "El Sector Construcción en España: análisis, perspectivas y propuestas."

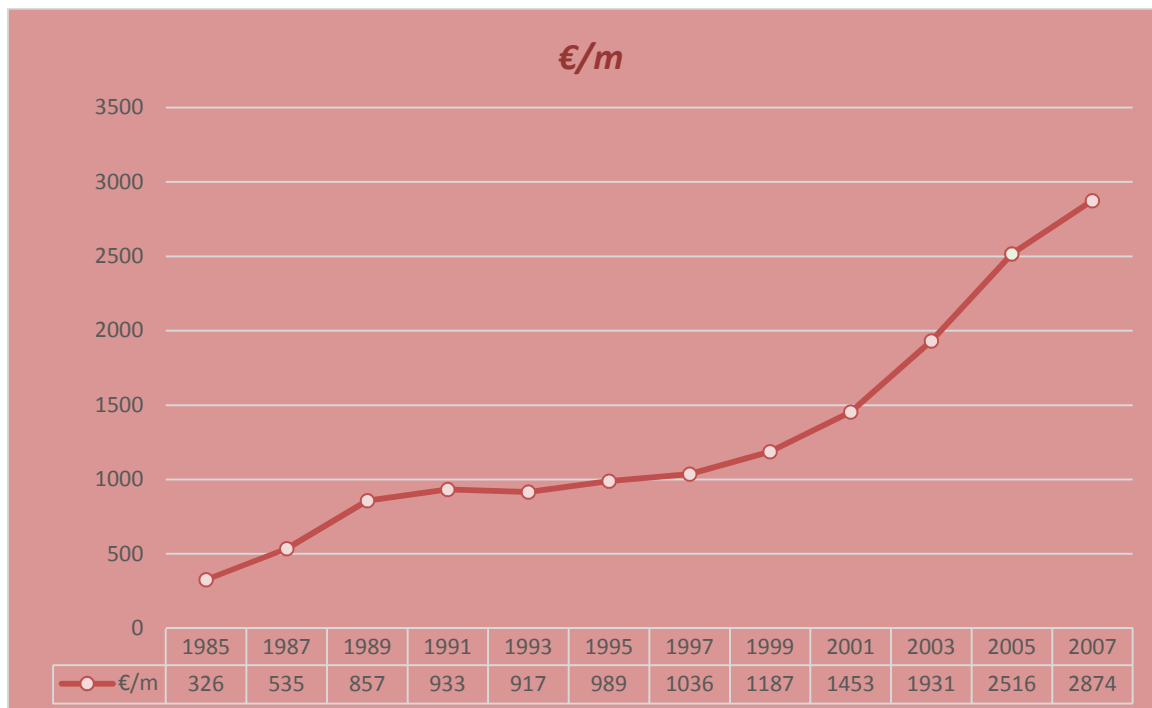
Les bones expectatives de futur van ser a causa del compliment de distints paràmetres com el dèficit públic, el tipó d'interès, la inflació, el tipó de canvi...que exigia la institució europea per l'adopció de l'euro. Durant aquests anys tan la construcció d'habitaçles domèstics com la licitacions d'obres civils van ser el motor de l'activitat immobiliària i de l'expansió del sector, però el gran protagonista d'aquest període va ser el mercat domèstic. Davant la reactivació de la demanda la subcontractació va augmentar arrastrant a altres sector que van proporcionant efectes extraordinaris sobre l'economia.

Gràfica 4: Licitacions d'obres publiques entre 1995-2007

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes del INE

Gràfica 5: Preu mitjà de l'habitatge

Font: Elaboració pròpia a partir de dades extretes de la Sociedad de taxació

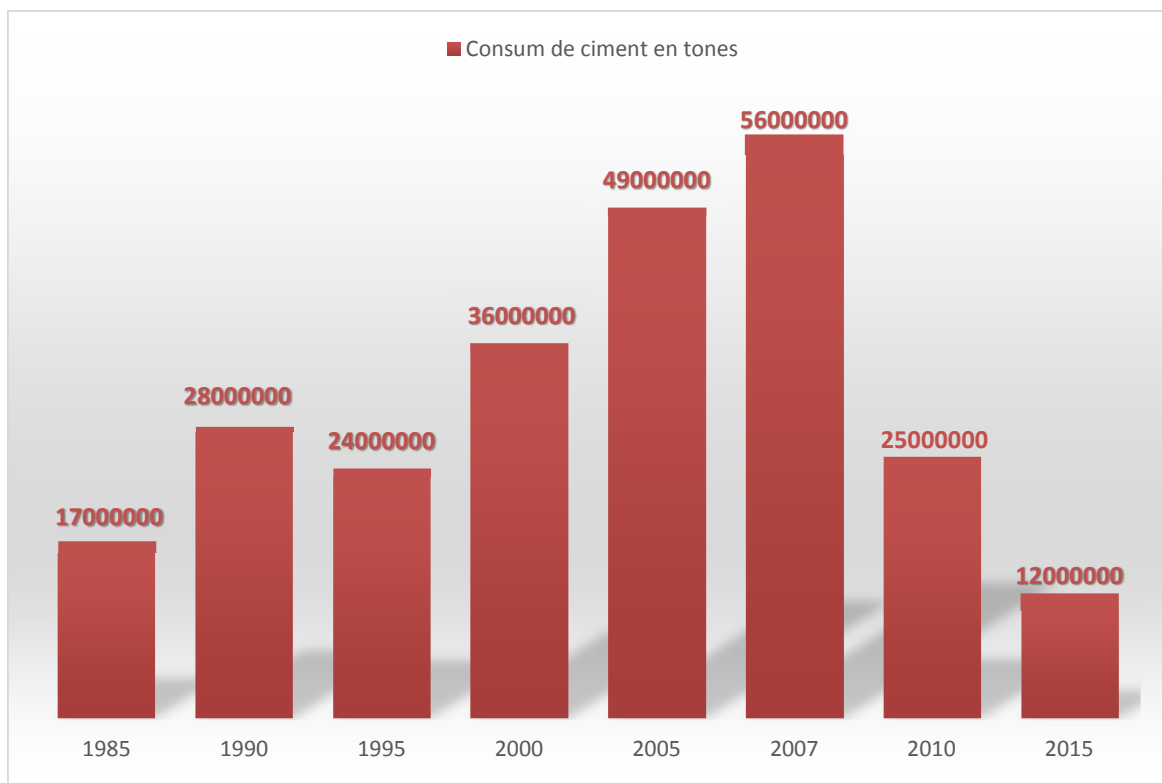
3.5 La bombolla immobiliària 2007-2015

⁶ Podem definir aquest fenomen com la sobrevaloració dels actius immobiliaris que es va iniciar el 1999 produïda per un període especulatiu. El principal símptoma va ser l'increment desorbitant dels preus i de les rendes a causa de factors externs, com la immigració, l'especulació i la falta de sòl edificable, així com la facilitació de crèdits. Però no va ser fins el 2007 després d'esclatar la bombolla immobiliària nord-americana a causa de la crisi de les hipoteques "subprime" que ràpidament es va estendre a reu del món provocant problemes de liquiditat i solvència. A Espanya van sorgir problemes de liquiditat degut a l'elevat endeutament que tenia amb la comunitat europea. Com a conseqüència de la crisi a finals del 2007 el crèdit bancari destinat a l'habitatge va sofrir una greu retallada.

⁶ Fundación Colegio Libre de Eméritos. "El Sector Construcción en España: análisis, perspectivas y propuestas." *Colegio Libre de Eméritos*. D. Juan R. CUADRADO ROURA. 05 Juny 2014.

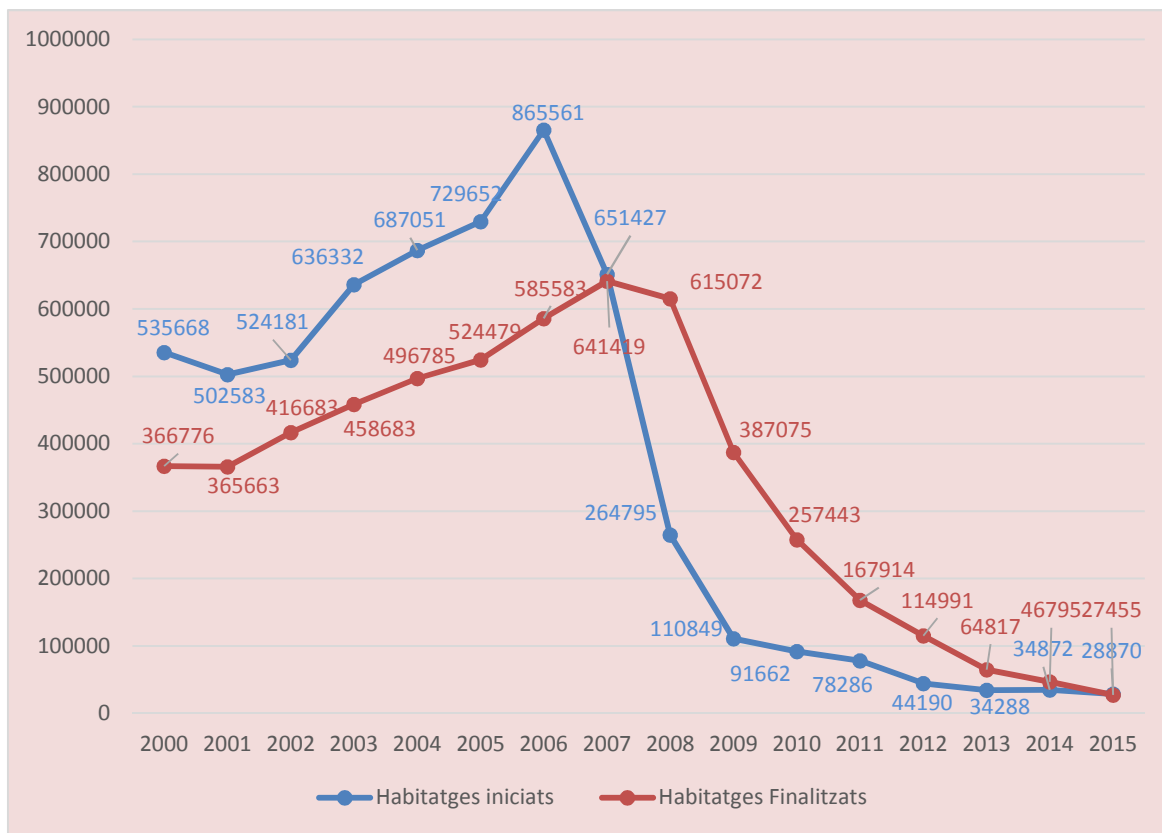
A més de la preocupant inestabilitat econòmica i la situació financera l'atur va augmentar, la principal causa va ser l'intens procés d'ajustament del mercat immobiliari com a conseqüència de la disminució de la demanda. L'oferta també es va ajustar degut a perspectives de futur molt negatives reduint la construcció de nous habitatges que van passar de les 651427 l'any 2007 a 110849 habitatges l'any 2009. Però tan la disminució dels tipus d'interès com els preus de l'habitatge des de principis de l'any 2008 van permetre la millora d'accés a la compra d'immobles però d'una manera molt pausada degut a un entorn macroeconòmic recessiu amb fortes restriccions creditícies; a més a més segons les expectatives de futur el preu dels immobles havia de seguir baixant i els compradors preferien esperar .

Gràfica 6: Consum de ciment en tones (1985-2015)

Font: Elaboració pròpia a partir del *Colegio Libre de Eméritos*

Gràfica 7: Habitatges començats i acabats (2000-2015)

Font: Elaboració pròpia a partir del Informe confederació espanyola d'associacions de fabricants de productes de construcció (2015)

4. El sector de la construcció a l'actualitat

4.1 Situació actual

⁷Segons l'informe de conjuntura econòmica publicat per l'Institut d'Estudis Econòmics (IEE) titulat "La incertesa és un impost al creixement econòmic" La inversió en construcció a Espanya registrarà una alça durant el 2018. Aquesta bonança es deu a la inversió en el mercat domèstic ja que la resta d'inversió en construccions continua dèbil degut a la contenció de la inversió en infraestructures per part del govern.

- Impuls Residencial: L'Institut explica com "l'augment" de l'evolució en construcció residencial es basa amb la reactivació del mercat immobiliari, impulsant-lo, incrementant l'ocupació, dins un entorn favorable amb baixos tipus d'interès. Però aquestes òptimes expectatives no han de fer oblidar que "la construcció espanyola, encara que després de romandre en positiu des de 2015, continua la seva activitat a nivells pausats i molt discrets". L'economia de les famílies encara no s'ha recuperat, però l'augment del mercat domèstic es deu a un canvi amb la demanda per inversió. Ara invertir en habitatge per després llogar-se és una fórmula d'inversió bastant segura que dóna majors rendiments que altres fórmules d'inversió tradicionals com la borsa.
- Perspectives de l'edificació no residencial: Són més qüestionables per diverses raons; després de la crisi el període de recuperació es va iniciar amb poca intensitat i més tard que en el cas del mercat domèstic. Segons els economistes les previsions per aquest any son millors que els anteriors però no per damunt de la construcció residencial, la qual s'ha reactivat i ha crescut notablement aquests darrers mesos.
- L'enginyeria civil: Les licitacions públiques a escala estatal estan en un moment de mínim volum, degut a l'elevat dèficit. La que presenta una

---

⁷ "La inversión en construcción en España registrará un crecimiento del 4,6% durante 2018, según el Instituto de Estudios Económicos." *Fundación laboral de la construcción (cataluña)*. N.p. 11 Gen. 2018. Web. 09 Abr. 2018

millor evolució es l'obra local ja que es dur a terme a causa de les eleccions municipals de cara el 2019; però aquestes obres no son suficients per treure l'exercici 2017 de la zona negativa. El gran problema es que l'obra civil només s'activa cada dos anys en funció dels períodes electorals.

4.2 Principals estratègies i avantatges de les constructores:

- **Descentralització:** Primerament les grans empreses eren les que es beneficiaven de les licitacions de major envergadura cedits per l'administració central però a partir dels anys vuitanta les licitacions es varen descentralitzar degut el naixement de les autonomies. La descentralització va ajudar a guanyar projectes d'obra civil a les petites empreses conegudes a nivell autonòmic. En els darrers anys únicament un 35% de les licitacions provenen de l'administració central.
- **Especialització:** Moltes constructores van tenir èxit en el passat gràcies a aquesta estratègia, com per exemple: Comsa especialitzat en temes ferroviaris, Copisa líder en el sector hidràulic, Corsán especialista amb carreteres. A l'actualitat aquest model d'estratègia única no és sostenible i per tant ha passat a formar part d'un component més del mix estratègic.
- **Concentració:** Es l'estratègia amb més èxit, aquesta consisteix amb la unió de diverses empreses per a la creació d'un grup més ben preparat, moltes d'elles amb aquestes fusions han aconseguit unes dimensions suficientment grans com per afrontar projectes a nivell internacional). Un clar exemple va ser FCC creada amb la unió de Foment d'Obres i Construccions i l'empresa Construccions i Contractes l'any 1992.
- **Diversificació:** Amb l'objectiu d'atenuar els cicles del sector aconseguint així creixements sostinguts i desenvolupar sinèrgies entre diverses activitats, algunes constructores han aconseguit una profunda diversificació de negoci que els ha convertides en holdings empresarials amb activitats com infraestructures, concessions, construccions, energies, medi ambient, aigua, enginyeria, serveis industrials...

- **Internacionalització:** Va néixer degut a la inestabilitat del sector en èpoques de recessió aprofitant les oportunitats en mercats exterior i enfortint el prestigi de la marca Espanya. Durant les dues darreres dècades aquesta estratègia s'ha enfortit tant que Espanya es un dels països a nivell internacional que ha aconseguit grans projectes. La internacionalització es tan important en l'estudi de les constructores espanyoles que l'analitzem detingudament en el punt següent.

Taula 1: Mida i estratègies de les constructores

MEGAGRUP	GRANS I MITJANES	PETITES
Descentralització		
	Especialització	
	Concentració	
Diversificació		
Internacionalització		

Font: Elaboració pròpia a partir de *Colegio Libre de Eméritos*

4.3 La internacionalització

La internacionalització de les empreses espanyoles es un dels processos més importants dels últims quaranta anys, tot i que només en les dues darreres dècades aquesta estratègia ha aconseguit la suficient importància com per despertar l'interès dels investigadors. Podem dividir aquest procés amb dues parts, la primera que s'estén duran els anys noranta del segle passat i l'altre que arriba fins a l'actualitat. Aquesta última va rebre una gran intensitat dels fluxos amb l'exterior, i l'etapa anterior es caracteritza per uns fluxos molt reduïts i sensibles en la conjuntura del mercat intern espanyol.

Les constructores espanyoles varen ser creades principalment per dedicar-se a l'edificació no residencial i a l'obra civil, encara que al llarg del temps varen diversificar la seva activitat (servei de recollida de escombraries, manteniment

de infraestructures públiques, construcció d'habitatges...). Aquestes empreses van iniciar un notable creixement per afrontar nous projectes sota noves polítiques com per exemple el Pla d'estabilització de l'any 1949. Les constructores varen dur a terme una triple estratègia durant la dècada dels noranta que consistia amb la concentració, diversificació i internacionalització, amb l'objectiu d'anar guanyant competitivitat a un entorn cada pic més obert i canviant. Entre els anys 1990 i 2004 les constructores van anar creixent i moltes van desaparèixer i d'altres es van fusionar, això va donar lloc a la creació dels sis grans grups de constructores espanyoles: ACS, FCC, OHL, Acciona, Ferrovial i Sacyr. Les constructores són el més clar exponent d'aquesta estratègia, obligades per la situació que pateix Espanya per l'aturada fulminant de l'immobiliari i l'obra pública desencadenades per la crisi immobiliària del 2007 a més de la crisi d'inversió pública l'any 2009.

Europa haurà de restaurar i mantenir les infraestructures existents a més de desenvolupar-ne de noves, però hi ha altres països que resulten més atractius per les constructores com els Estats Units, Austràlia, Mèxic, Xile o Colòmbia; encara que les majors inversions en infraestructures les acapara Austràlia amb 520.000 milions i Estats Units on s'estima que aproximadament seran necessaris uns 3,1 trilions d'euros. Per guanyar les adjudicacions d'obres, una de les estratègies usades per aquets grans gegants es l'aliança o l'adquisició de companyies autòctones. Un clar exemple es l'aliança de Sacyr amb Manhattan Constuction amb la finalitat d'introduir-se fàcilment dins el mercat de EEUU.

L'avançada tecnologia i l'elevat dinamisme de les empreses espanyoles en el camp de l'enginyeria, construcció industrial i infraestructures les situen en un lloc destacat en el mercat internacional. Aquestes participen en els projectes d'infraestructures més importants a nivell internacional, amb presència a 85 països dels 5 continents. Espanya és un referent mundial en àmbits com la gestió de infraestructures de transport aeri, portuari i terrestre, les infraestructures ferroviàries i també la construcció d'obra civil. A la següent taula podem observar el *Rànking* de les majors empreses tot i que França domina les primeres posicions amb les empreses Vinci, Bouygues i Eiffage per vendes i capitalització el segueix Espanya, que manté a sis companyes entre les 50 majors empreses

del sector, segons l'informe European Powers of Construcció (Mpc) que elabora tots els anys la consultora Deloitte.

Taula 2: Classificació de les constructores any 2015 (en milions d'euros)

Companyia	País	Vendes (2015)	Ebit	Capitalització
1 Vinci	Francia	38518	3758	34801
2 ACS	Espanya	34925	1439	8501
3 Bouygues	Francia	32428	941	12613
4 Skanska	Suècia	16363	672	7373
5 Eiffage	Francia	14060	1431	5493
6 Strabag	Àustria	13123	341	2419
7 Balfour Beatty	Regna Unit	11633	-251	2528
8 Ferrovial	Espanya	9701	901	15270
9 Koninklijke	Holanda	7423	-11	1387
10 NCC	Suècia	6681	325	3088
11 Acciona	Espanya	6544	627	4528
12 FCC	Espanya	6476	324	1824
13 Carillion	Regna Unit	6320	288	1767
14 Interserve	Regna Unit	5000	101	1025
15 Barratt Devel.	Regna Unit	4931	756	8625
19 OHL	Espanya	4369	685	1575
28 Sacyr	Espanya	2949	148	939

Font: Elaboració pròpia a partir de ⁸ l'article "Las constructoras españolas, entre las grandes de Europa."

4.4 Principals constructores Espanyoles

4.4.1 ACS (Actividades de Construcción y Servicios)

⁹El Grup d'Activitats de Construcció i Serveis, SA (ACS) és una companyia de construcció espanyol amb seu a Madrid fundada l'any 1997, després de la fusió de OCISA que agrupava construccions Padrós, Urquijo i totes les empreses dels bancs Hispano Americà va donar lloc a OCP construccions l'any 1992. Posteriorment l'any 1997 es va fusionar amb Vies i Ginés Navarro Construccions les dues estaven sota el control de la família March. El 2002 va adquirir una participació a Dragados, i l'any 2007 el grup ACS va comprar una participació significativa a Hochtief, una de les empreses líders en el desenvolupament d'infraestructures a nivell mundial, gràcies a aquesta participació ACS va poder accelerar ràpidament la seva expansió internacional.

⁸ Morán, Carlos. "Las constructoras españolas, entre las grandes de Europa." *EXPANSIÓN*. [Madrid] 01

⁹ ACS. "ACS Actividades de construcción y servicios." *Grupoacs*. N.p. 18 Abr. 2018. Web. 18 Abr. 2018. <<https://www.grupoacs.com/>>

Actualment ACS es una multinacional diversificada que engloba diferents sectors a través de empreses participades com Turner, CIMIC, Serveis Industrials Cobra i Hochtief. El president i impulsor dels seus orígens és Florentino Pérez, que juntament amb un grup d'enginyers van adquirir construccions Padrós i OCISA. Els principals accionistes són la Família March, Miquel Fluxà Rosselló, els Albertos i Florentino Pérez com a màxim accionista.

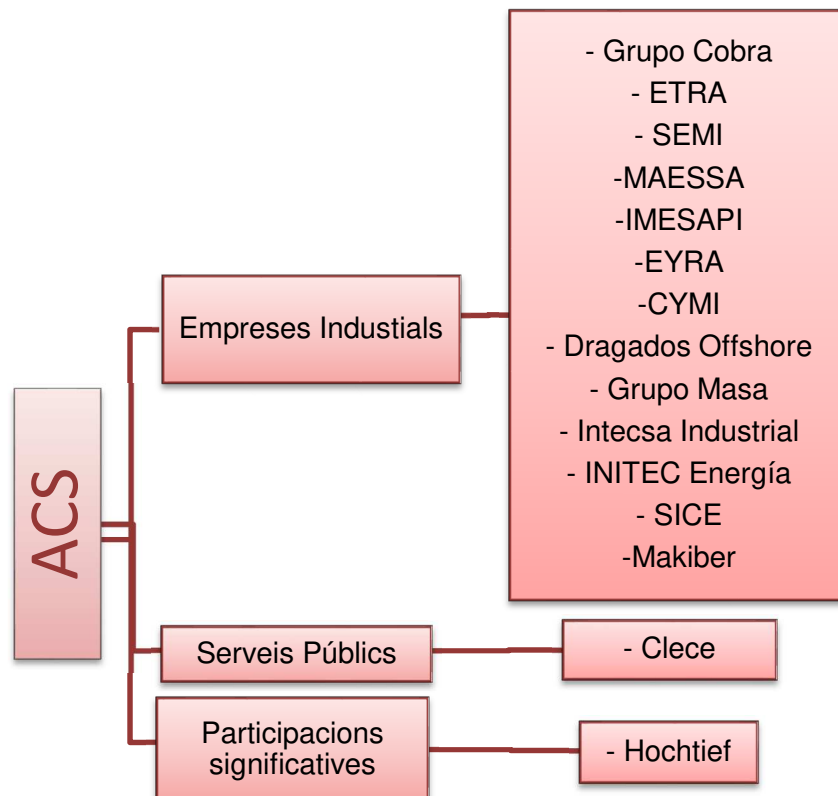
Il·lustració 1: Florentino Pérez

Font: Google imatges

El grup ACS es conegut arreu del món per els seus serveis integrats, la construcció de grans infraestructures a més d'innovar constantment. La seva principal estratègia es basa en la gestió emprenedora i diversificada a través de nombroses adquisicions i fusions amb altres companyies.

Figura 1: Estructura i divisió de les Empreses del grup ACS

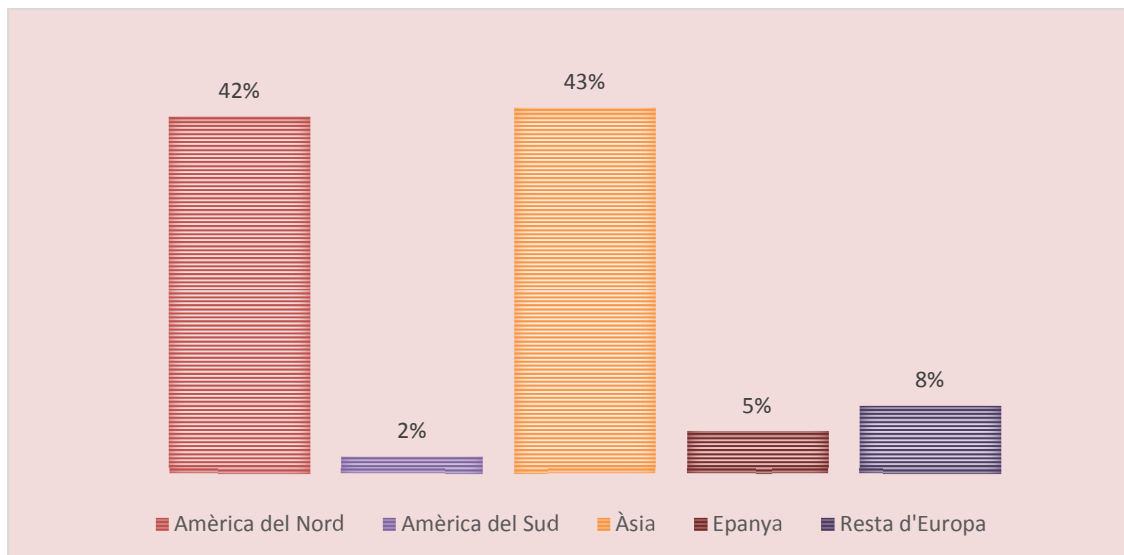

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació del grup ACS de Viquipèdia

Les seves principals línies de negoci són la construcció, la prestació de serveis i els serveis industrials:

- **ACS Construcció:** opera en més de 30 països dels cinc continents l'any passat contava amb 66000 treballadors, participa amb construccions tan privades com institucionals o mixtes (per mitjà de col·laboració pública-privada). Realitza distints tipus de projectes com mineria, obra civil, equipament de instal·lacions, edificació residencial...mitjançant les seves filials o empreses de grup com Dragados, Hochtief, Cimic, Turner i Iridium.

Gràfica 8 : Cartera de negocis de construcció de ACS per país (2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de la pagina web: www.grupoacs.com/areas-de-negocio/construccion

- **ACS Serveis:** aquesta àrea de negoci la desenvolupa la filial Clece que es dedica principalment a activitats integrals de manteniment. Podem subdividir aquesta línia de negoci en tres àrees principals: serveis a les persones (atenció a persones majors, amb discapacitats o a infants), serveis als edificis (neteja, seguretat, logística...) i serveis a l'entorn i la ciutat (serveis mediambientals, aeroportuaris...).

- **ACS Serveis Industrials:** participa en projectes de més de 50 països, la seva activitat es basa amb el manteniment, construcció, operació de infraestructures energètiques, de mobilitat i industrials per mitjà d'un ampli grup d'empreses. Els serveis industrials estan dividits amb dues àrees de negoci molt diferenciades, una es els serveis de suport industrial que realitza tasques per mantenir en bon estat les xarxes, sistemes de control i instal·lacions especialitzades; i l'altre són els projectes integrats que duen a terme tot el procés de un servei relacionat amb l'enginyaria aplicada a la indústria (el disseny, la construcció, el subministrament...).

Taula 3: Principals Magnituds Financeres i Operatives de ACS

(milions de €)	Xifra de negocis (vendes)		EBITDA	
	2017	2016	2017	2016
Construcció	27.221	24.217	1.620	1.405
Serveis Industrials	6.260	6.256	633	630
Serveis	1.446	1.538	73	78
Total	34.927	32.011	2.326	2.113

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de www.grupoacs.com

En el sector de la construcció destaca la recuperació d'Espanya amb un creixement d'activitat del 7%. A Amèrica del nord tot i que s'ha depreciat el dolar l'activitat es manté amb un creixement estable i sòlid del 8%. L'activitat dels serveis industrials a Amèrica del nord ha caigut però s'ha vist compensat per l'augment de Mèxic que ha crescut en un 8%. L'àrea que més s'ha vista perjudicada es la de serveis, com podem veure a la taula ha disminuït notablement les seves vendes, degut a que ACS a venut l'empresa Sintax; actualment la única empresa que opera dins aquesta àrea es Clece.

4.4.2 FCC (Fomento de Construcciones y Contratas)

Foment de Construccions i Contractes, SA (FCC) es va fundar el 1992, gràcies a la fusió entre: Foment d'Obres i Construccions i l'empres Construccions i Contractes. Es una empresa espanyola amb seu a Barcelona, les seves principals activitats són: la producció de ciment, la construcció de infraestructures, la gestió de serveis d'aigua i mediambientals, generació d'energies renovables i equipaments urbans.

FCC es un dels majors grups a nivell internacional d'infraestructura, serveis d'aigua i mediambientals, tan per la rendibilitat que obté com per el volum de xifra de negocis; opera a més de 40 països amb aproximadament 54000 treballadors i amb més de 115 anys d'experiència. El 45% dels ingressos provenen del mercat exterior això principalment es degut a la diversificació que ha permès un servei integral per el ciutadà.

FCC va dur a terme una ampliació de capital durant el desembre de 2014, per una quantitat aproximada de 1.000 milions d'euros, gràcies a l'ampliació l'empresari Carlos Slim va passar a ser l'accionista majoritari. Després de la dimissió del conseller delegat , Carlos M. Jarque, Pablo Colio va assumir tota la gestió i l'operació de FCC tan a nivell nacional com internacional.

La companyia ha sabut mantenir i desenvolupar la seva activitat d'una manera equilibrada, sostenible i rentable apostant per el mercat local. Les tres grans línies de negoci de FCC son el Medi ambient, l'aigua sota la marca de Aqualia i les infraestructures a través de FCC Construccions i cements Portland Valderrivas que es líder en la producció de ciment a Espanya.

- **FCC Medi ambient:** desenvolupa aquesta activitat des de 1911, opera en 5000 municipis ajudant al benestar de 59 milions de ciutadans, té un amplia diversificació de serveis com l'eliminació de residus urbans, la neteja de vies, tractament, reciclat i recol·lecció d'escombraries, conservació i manteniment de zones verdes entre d'altres.

- **FCC Aqualia:** esta present en 22 països i opera a 1100 municipis, aquesta societat va ser creada per FCC per dur a terme la potabilització, depuració i distribució d'aigües residuals treballant en empreses privades, públiques o particulars. Segons el rànquing de Global Water Intelligence FCC es la primera companyia d'Espanya en gestió del processament d'aigua, la tercera a nivell Europeu i la sexta del món.
- **FCC Infraestructures:** opera a través de FCC Industrial, FCC Concessions i ciments Portland Valderrivas i FCC Construccions, tan la diversificació com l'alta experiència en l'àrea de infraestructures d'una manera eficaç i innovadora fan que es pugin aprofitar sinergies.

Taula 4: Facturació per àrees de negoci de FCC (any 2017)

(milions de €)	Xifra de negocis		EBITDA	
	2017	2016	2017	2016
Serveis	2.736	2.728	426	439
Aigua	1.026	1.010	242	231
Construcció	1.682	1.653	70	55
Ciment	340	536	58	89
Altres	18	25	20	19
Total	5.802	5.952	815	834

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: www.fcc.es/es/grupo-consolidado

¹⁰El grup de infraestructures i serveis FCC l'any passat va obtenir un benefici net de 153,5 milions d'euros; ha millorat en comparació als resultats de l'any 2016 que va perdre aproximadament uns 179.400.00€. Per línies de negoci, en construcció la facturació va créixer uns 1.181,4 milions (un 4,1%) i el resultat brut d'exploració va arribar a 50.500.000 milions, a l'àrea de medi ambient les ventes varen disminuir en 2.039,6 milions (un 0,4% menys) i va aconseguir un resultat brut de 181.600.000 euros. I finalment la producció de ciment va registrar una disminució d'uns 256 milions (40,4% menys) i l'Ebitda també va disminuir en 45,2 milions (39,2% menys)

¹⁰ FCC sale de números rojos." *EDeconomíaDigital*. [Barcelona] 11 Juny 2017. Imprès.

4.4.3 Acciona

¹¹Acciona, SA es va fundar l'any 1997 després de la fusió entre Entrecanales i Távora i l'empresa Cobertes i Mzov. Actualment el seu president es en José Manuel Entrecanales fill de l'expresident, es a dir la segona generació dels Entrecanales. Les seves principals àrees de negoci son la construcció, la concessió, les energies renovables, el desenvolupament d'infraestructures sostenibles, Serveis i aigua. Tot i que desenvolupen altres línies de negoci com la participació en bodegues de vins, serveis de transport i logística, serveis financers i la promoció d'habitatges mitjançant Acciona Inmobiliaria.

Principals línies de negoci:

- **Acciona construcció:** amb més de 100 any d'experiència es reconeguda internacionalment com una de les empreses líders, avançada en les tècniques i execució de les obres. Acciona opera a més de 40 països i du a terme tot el procés de construcció, des de el disseny fins a l'execució de les obres a més a més del posterior manteniment. L'organització inclou tres àrees de negoci especialitzades:
  - Carreteres, Ponts i Estructures especials: Acciona s'ha convertit en un referent mundial en la construcció de carreteres amb tècniques i maquinaria puntera.
  - Ferrocarrils i Túnel: du més de 100 anys d'experiència amb la construcció d'infraestructures ferroviàries, ha dissenyat i executat més de 1200 km de vies d'alta velocitat. Conta amb una extensa trajectòria en obres subterrànies a més a més de projectes d'investigació.
  - Ports i obres Hidràuliques: Ha construït nombroses obres marítimes tant per clients públics com privats, dics secs, ports, canals de navegació, molls d'atracada... actuant com a empresa dinamitzadora del comerç de mercaderies i passatgers.

¹¹ Acciona. "Acciona." *Acciona*. N.p. Web. 13 Abr. 2018. <<https://www.acciona.com/es/sobre-acciona/>>

- **Acciona Concessions:** té una ampla experiència amb la promoció d'infraestructures privades tan en volum de negocis com en el nombre de projectes executats, ha dut a terme més de 40 concessions en sectors de infraestructures socials i de transport com carreteres, ports, hospitals i universitats.
- **Acciona Aigua:** treballa amb totes les etapes de tractament d'aigua, la captació, la dessalació i la depuració per després retornar-la al medi ambient i tornar a iniciar el procés amb la finalitat d'abastir a la població amb aigua apta per el consum humà.
- **Acciona Industrial:** es una companyia pionera a nivell mundial amb energia termosolar, treballa en el desenvolupament sostenible industrial amb dos objectius claus la qualitat i la innovació. Està subdividit amb energia fotovoltaica, Oil&Gas, tèrmica, hidroelèctrica i xarxes de instal·lacions i transmissions.
- **Acciona Serveis:** està present a més de 16 països, ofereix una ampla oferta de serveis que proporciona la gestió integral i global de totes les funcions, s'encarrega del manteniment i supervisió d'actius del sector industrial i d'infraestructures així el client rep el servei i assessorament adaptat a les seves necessitats.
- **Acciona Energia:** amb més de 20 anys d'experiència es líder mundial en energies renovables. Ofereix solucions eficients, fiables i immediates mitjançant les tecnologies més punteres i avançades. Compta amb cinc tecnologies: eòlica, hidràulica, termosolar, fotovoltaica i biomassa però la més utilitzada i amb la que té més experiència es la eòlica, en la qual acciona va desenvolupar la seva pròpia tecnologia per mitjà de Acciona Windpower.

Taula 5: Principals Magnituds Financeres i Operatives de Acciona

(milions de €)	Xifra de negocis		EBITDA	
	2017	2016	2017	2016
Construcció	3.131	1.983	197	116
Industrial	274	174	10	6
Concessions	140	110	56	52
Aigua	682	708	130	119
Serveis	753	677	34	28
Energia	1.737	1.796	726	740
Altres	690	668	124	131
Total	7407	6116	1277	1192

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: www.acciona.com/es/sobre-acciona

4.4.4 Ferrovial

¹² Ferrovial va ser fundada a Madrid el desembre de 1952 per Rafael del Pino i Moreno. Aquesta empresa, com ho indica el nom, s'havia creada únicament per treballar en el sector ferroviari; va començar gràcies a un contracte que li va oferir Renfe. L'empresa es va ampliar a principis dels anys seixanta introduint-se en el món de la construcció a través d'obres hidràuliques, edificacions, carreteres a més de l'adjudicació de concessions d'autopistes.

A finals de la dècada dels setanta amb un entorn econòmic recessiu degut a la crisi del petroli Ferrovial va veure una oportunitat en l'explotació del mercat internacional; en el primer contacte amb l'exterior la seva activitat es va concentrar especialment en quatre països: Líbia, Paraguai, Mèxic i Brasil. Amb la adquisició de Agromán l'empresa es posicionà com una de les constructores espanyoles més importants. A principis de l'any 2000 amb la compra de BAA uns dels majors operadors aeroportuaris del món, es consolida de cara a l'activitat serveis. Durant aquesta dècada Ferrovial adquireix importants empreses com: Cespa a Espanya, la constructora Budimex de Polònia i les companyies de serveis Amey del Regne Unit. En els darrers anys ha adquirit més empreses importants: Enterprise, que es una empresa especialitzada en serveis que opera en el Regne Unit. Durant el 2014 l'empresa va adquirir els aeroports de

¹² Ferrovial. "Ferrovial." *Ferrovial*. N.p. 19 Abr. 2018. Web. 19 Abr. 2018. <<https://www.ferrovial.com/es/>>

Aberdeen, Southampton i Glasgow a dia d'avui Ferrovial opera a més de 15 països.

Les seves principals activitats son :

- **Ferrovial Serveis:** aquesta àrea sectorial es coneguda a nivell internacional per la prestació eficient de serveis urbans, industrials i medi ambientals a més del manteniment de infraestructures i instal·lacions tan privades com públiques. Opera a nombrosos països com Espanya, Regne Unit, Austràlia, Xile o Estats Units amb més de 69 mil empleats i sota una amplia cartera diversificada (transport, sanitat, mineria, justícia, telecomunicacions, recursos...)
- **Ferrovial Autopistes:** es va introduir dins aquest món l'any 1968 amb la concessió de la via de peatge de Bilbao, més tard va rebre més adjudicacions i trenta anys després el 1998 Ferrovial va crear l'empresa Cintra com a filial dedicada exclusivament a la promoció privada de les autopistes, des de llavors l'empresa ha dut a terme una expansió internacional amb èxit. A l'actualitat Cintra es la multinacional líder en promoció privada de infraestructures de transport que gestiona 27 concessions de més de 1920 quilòmetres amb una inversió que supera els 19600 milions d'euros.
- **Ferrovial Agroman Construcció:** es un referent a nivell internacional per la seva experiència, té una trajectòria de 80 anys, la seva capacitat de disseny i principalment per les seves grans infraestructures de transport; s'encarrega de desenvolupar les activitats de construcció d'obra industrial, edificació i obra civil. Està present a més de 50 països dels 5 continents on ha realitzat més de 675 projectes amb èxit.
- **Ferrovial Aeroports:** realitzen la seva activitat a traves dels seus quatre aeroports del Regne Unit: Glasgow, Southampton, Aberdeen y Heathrow. Anualment controlen el tràfic de més de 138 companyies, que transporten 90 milions de passatgers. Ferrovial aeroports mitjançant una inversió a mig/llarg termini per finançar, dissenyar i construir infraestructures

aeroportuàries vol aconseguir ser un dels principals inversor i operadors d'aeroports del món.

Taula 6: Principals Magnituds Financeres per àrees de negoci de Ferrovial

(milions de €)	Vendes		Resultat Brut d'exploració		Resultat Financer	
	Des.2017	Des.2016	Des.2017	Des.2016	Des.2017	Des.2016
Autopistes	461	486	320	297	138	108
Aeroports	21	4	-12	-18	89	-46
Construcció	4.628	4.194	199	342	-1	0
Serveis	7.069	6.078	423	325	26	19
Altres	30	-4	2	-2	-----	-----
Total	12.208	10.759	932	944	251	82

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: www.ferrovial.com/es (Informe de resultados financieros en.-di.2017)

El resultat net de l'any 2017 es va situar aproximadament en 454 milions d'euros (el 2016 es va situar en 376 milions d'euros) aquest resultat ha tingut una sèrie d'impactes extraordinaris, entre els quals podem destacar: ajustaments de valor raonable per derivats, plusvàlua després d'impostos per la venda de Nord Litoral i Algarve i el deteriorament d'Autema aproximadament en uns 29 milions d'euros.

4.4.5 OHL (Obrascon-Huarte-Lain)

¹³ El nom de la companyia es Obrascón Huarte Lain, S.A i es va formar a partir de la fusió entre tres empreses :

Obrascón: neix a Bilbao l'any 1911, entre 1953 i 1973 és propietat del Banc de Bilbao per passar, després a alts forns de Biscaia. L'any 1987 Juan-Miguel Villar Mir juntament amb José Luis García Villalba i altres professionals del sector adquireixen Obrascón. El 1991 la societat cotitza a borsa.

¹³ OBRASCÓN HUARTE LAIN, S.A. "OHL Construcción." *OHL Constucc.* N.p. 21 Abr. 2018. Web. 21 Abr. 2018. <<http://www.ohlconstruccion.com/>>

Huarte: Fundada a Pamplona per les famílies Huarte y Malumbres i dirigida per Félix Huarte, va aconseguir ocupar un lloc privilegiat en el rànquing sectorial. El 1996 es produeix l'entrada de Obrascón com el seu soci industrial i el gener de 1998 es fa efectiva la fusió entre Obrascón i Huarte d'aquesta manera neix el sisè grup de construcció del país.

Lain: El 1963 es constitueix com empresa filial del grup britànic John Laing Constuction. El 1988 un grup de professionals adquireix el 90% de la societat i canvien el nom de la societat a Lain. El 1991 comença a cotitzar a borsa i el maig de 1999 s'integra dins Obrascón Huarte, i per tant la companyia passa a dir-se Obrascón Huarte Lain, S.A (OHL).

Tot i que l'empresa es una constructora espanyola no només es dedica a aquest sector podem dividir-la en quatre, en funció de l'activitat que presta : construcció, serveis, industrial i desenvolupament.

- **OHL Construcció:** Es la trenta-setena major contractista internacional, la desena a EEUU i la quarta major contractista a Llatinoamèrica segons el rànquing Engineering News Records (ENR) 2017, realitzat entre les 250 constructores més grans del món. Referent en execució d'obres marítimes i líder mundial en construcció d'hospitals i ferrocarrils.
  - **Ferrocarrils:** du a terme projectes a Àsia , Àfrica, Europa i Amèrica. Va ser la primera empresa espanyola que va realitzar l'execució d'un tram d'alta velocitat, concretament a Turquia.
  - **Hospitals:** durant els anys trenta va començar l'activitat de construcció en aquest àmbit, des de llavors la companyia a executat més de 150 hospitals, du més de sis milions de metres construïts, a això cal sumar més de 200 projectes de reforma i ampliació.
  - **Carreteres:** opera en els cinc continents, aproximadament du construïts 6000 quilòmetres de noves infraestructures viàries. Va

començar a operar en aquest mercat a principis dels seixanta amb la construcció de l'autopista de Madrid, Rozas-Villalba; Les últimes han estat l'adjudicació de carreteres a Austràlia i un tram de l'autopista del Pacífic.

- **Ports:** OHL té una alta especialització en obres marítimes, ha realitzat prop de 30 km de molls, 500 actuacions que comprenen més de 35 km de dics i més de 60.000.000 metres cúbics de dragatge.
- **OHL Serveis a persones i infraestructures:** divisió del Grup OHL especialitzat en *facilities management* compta amb OHL Serveis-Ingensan, adquirida per Grup en 2007, com a filial de OHL Serveis. Aquesta du a terme actuacions en:
  - **Facilities management:** manteniment d'instal·lacions, neteja, edificis, serveis auxiliars i eficiència energètica.
  - **Serveis socio-sanitaris:** gestió de residències, assistència i cura en domicili, pisos tutelats i serveis especialitzats.
  - **Serveis urbans:** gestió de residus, neteja de vies públiques, conservació de zones verdes, manteniment de la via pública.
- **OHL Industrial:** fundada el 2008, aquesta àrea de negoci està especialitzada en el desenvolupament de la construcció de grans instal·lacions industrials. És pionera en el desenvolupament, disseny, operació i manteniment de plantes d'energia renovables. Gràcies a la seva capacitat innovadora ha impulsat iniciatives com el projecte Futur Solar en el camp de les termosolars (que permet substituir l'oli usat en la tecnologia per la generació directa de vapor). En el sector de la mineria i ciment opera en els cinc continents i ha dut a terme prop de 200 projectes; mentre que en l'àmbit de protecció d'incendis ha desenvolupat productes altament eficaços aplicats a l'energia nuclear. Les seves àrees d'activitat industrial són: Oil & Gas, energia, mineria i ciment i sistemes contra incendis i seguretat.

- **OHL Desenvolupaments:** neix el 2001 amb l'objectiu d'impulsar projectes relacionats amb el sector turístic-hoteler. Actualment la seva cartera de projectes se centra en : Mayakoba, desenvolupament turístic de màxima qualitat a la Rivera Maya. Centre Canalejas Madrid restauració per ús mixt que engloba set edificis al centre de Madrid. Old War Office projecte emblemàtic d'ús mixt al centre de Londres.

Taula 7: Principals Magnituds Financeres per àrees de negoci de OHL

(milions de €)	Vendes		Resultat brut d'explot. (EBITDA)		Resultat d'explot. (EBIT)	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Construcció	2773,6	2660,7	-43,7	54,9	-141,8	-10,9
Industrial	243,6	269,8	-43,3	-40,5	-61,9	-44,6
Serveis	194,4	237,7	2,5	3,6	1,9	0,9
Desenvolup.	130,8	48,2	28,4	2,0	16,0	-1,6
Total	3342,4	3216,4	-56,1	20,0	-185,8	-56,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: www.ohlconstruccion.com (Informe de resultados OHL 2017)

4.4.6 Sacyr

¹⁴Sacyr és un grup global nascut a Espanya amb seu al Passeig de la Castellana a Madrid que es compromet a complir qualsevol projecte o repte per transformar la societat. Opera aproximadament a 30 països per millorar els serveis i les infraestructures als ciutadans. Es dedica a la gestió d'infraestructures, a la construcció i serveis, es va fundar el 1986 sota el nom Camins i Regadius, el 1991 va canviar el nom passant a denominar-se Sacyr i va comprar el 24,5% de la companyia Vallehermoso l'any 2002.

Es el primer inversor privat de construccions a Colòmbia i Xile, segons el rànquing publicat per "Engineering News-Record (ENR)" sobre els majors

¹⁴ Sacyr. "Sacyr." *Sacyr*. N.p. 30 Abr. 2018. Web. 18 Abr. 2018 http://www.sacyr.com/es_en/default.aspx

contractistes internacional de infraestructures, Sacyr es la novena multinacional de infraestructures a Llatinoamèrica, la sexta en concessions de infraestructures de transport del món, així ho acredita el rànquing de gestores de concessions publicada a "Public Works Financing (PWF)" i la sexta companyia en capacitat d'aigua dessalada del món, la primera a Espanya segons el rànquing de "International Desalination Association (IDA)".

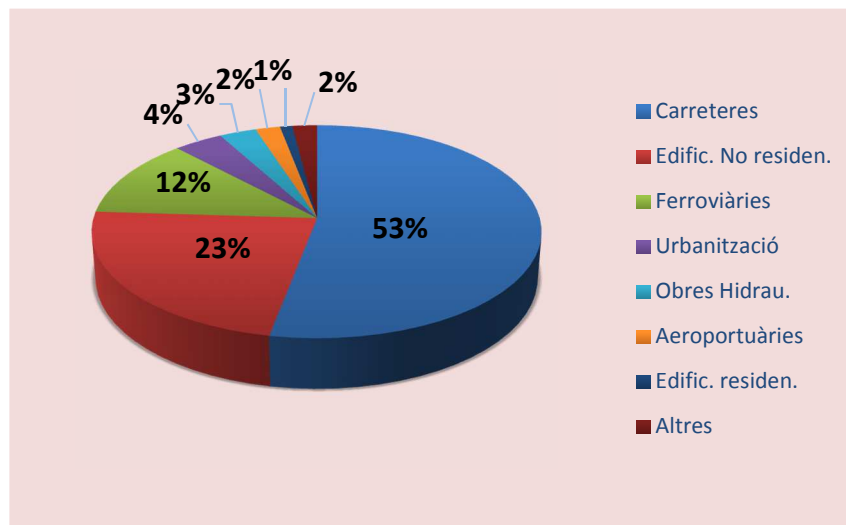
La seva visió estratègica es basa en :

- **Diversificació:** Té quatre àrees de negocis, Sacyr construcció, Sacyr concessions, Valoriza serveis i Sacyr Industrial a més d'inversions en participacions .
- **Posicionament sostenible** davant competidors de gran envergadura .
- **Internacionalització creixent** amb presència local a regions i països, enfocat principalment a Llatinoamèrica, Nord-Amèrica i Orient mitja.
- **Rotació d'actius madurs.**
- Eliminar el **deute corporatiu** i diversificació de les **fons de finançament.**

Àrees de negoci:

- **Sacyr Construcció:** creada l'any 1986 es una companyia de infraestructures líder que du a terme qualsevol tipus de projecte arreu del món: obra civil, metro i ferrocarril, autopistes, edificacions, ports, aeroports i infraestructures hidràuliques. Els seus últims grans projectes han estat: l'ampliació del canal de Panamà, l'ampliació de la T4 de l'aeroport Madrid-Barajas, el metro de Sao Paulo, el pont de Pumarejo a Colòmbia entre d'altres.

Gràfica 8: Ingressos per activitat de Sacyr Construcció

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: <http://www.sacyr.com/es>

- **Sacyr Concessions** : té una trajectòria de gairebé 20 anys, període en el qual ha demostrat els seus coneixements tècnics, la seva experiència i la seva capacitat financera, actualment té una inversió global compromesa de 28000 milions d'euros. S'ha especialitzat amb projectes *greenfield* (es refereix a un projecte ja existent que es canvia en la seva totalitat o que es comença des de zero) en els quals ha dut a terme gestió d'actius, dissenys, finançament i construcció. Té un mix entre construcció/operació en 10 països diferents, 22 actius en operació com l'hospital de Braga a Portugal o nombroses autovies de Xile i 13 actius en construcció entre elles quatre carreteres a Colòmbia i autopistes a Itàlia i Xile .
- **Sacyr Industrial**: aquesta àrea de negoci va néixer gràcies a la integració de diferents companyies de Sacyr que es van especialitzar en diferents camps com la enginyeria i construccions industrials:
  - **Energia i indústria**: manteniment i explotació de instal·lacions industrials i plantes d'energia així com desenvolupament de plantes d'energia renovable, incloent l'energia solar, eòlica, termoelèctrica i geotèrmica.

- **Gas i Petrolí:** refineries petroquímiques, gasoductes, oleoductes, estacions de compressió, tractament i emmagatzematge de gas natural entre d'altres.
  - **Infraestructura elèctrica:** línies de transmissió d'energia, instal·lacions d'alt, mig i baix voltatge així com muntatges i serveis especials.
  - **Mineria i medi ambient:** reciclatge de residus urbans, incineració, depuradores, infraestructures i sistemes auxiliars per el processament industrial miner.
  - **Aigua:** dessalació d'aigua salada, tractament d'aigua potable i residual a més de purificació i reutilització d'aigües residuals.
- **Valoriza serveis:** es va establir l'any 2004 amb la finalitat de crear una àrea independent centrada en els multiserveis, el cicle integral de l'aigua i serveis mediambientals; sota la subdivisió d'empreses com Valoriza Facilities, Valoriza serveis a la dependència, Valoriza conservació de infraestructures, Cafestore, Valoriza mediambientals i Valoriza aigua. Es top 10 en neteja, manteniment de instal·lacions i serveis auxiliars. Es top 5 en serveis socials com la teleassistència, serveis de residència o de ajuda a domicili. Es la 5ª operadora de l'estat espanyol per conservació de infraestructures i la 3^a en restauració d'autopistes i autovies. Es la 6ª companyia del món per capacitat d'aigua dessalada aproximadament 2,2 milions de m³/dia.

Taula 8: Cartera de ingressos per àrees de negoci Sacyr

<i>(milions de €)</i>	2017	2016
Construccions	5.868	4.131
Concessions	27.163	12.926
Valoriza	5.660	6.447
Industrial	2.310	2.452
Total	41.001	25956

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: <http://www.sacyr.com/es>

Taula 9: Xifres financeres bàsiques de Sacyr

(milions de €)	2017	2016
Vendes	3.092	2.860
EBITDA	423	360
Marge ebitda	13,7%	12,6%
B° Net	131	120
Cartera total d'obres i serveis	41.001	25.956
% Internacional	73%	52%

Font: Elaboració pròpia a partir de la pàgina web: <http://www.sacyr.com/es>

4.5 Comparació de les magnituds financeres de les constructores

¹⁵ En la publicació anual del llistat dels 250 grups més importants amb enginyeria i construcció amb major negoci internacional que elabora Engineering News-Record (ENR) figuren onze constructores espanyoles. En el 2016 ACS va tornar a liderar la llista per sext any consecutiu, el 87% dels ingressos de ACS provenen de l'exterior. En quant a les altres constructores espanyoles es produeix una pujada generalitzada; Ferrovial puja tres llocs, situant-se al lloc tretze, podem destacar també la reactivació de FCC que es situa en el lloc quaranta-un de la llista després de passar a ser controlada per Carlos Slim i saldar el deute financer del grup. Acciona també ha millorat situant-se al lloc cinquanta-un, augmentant dotze llocs, actualment busca nous mercats després de la reforma energètica. Sacyr també ha augmentant la seva presència en els mercats Llatinoamericà i Europeu, es situa en el lloc seixanta-dos. Els pitjors resultats son per OHL que baixa nou posicions, fins el lloc trenta-set; després de fer front a projectes fallits s'ha tornat més selectiu amb els clients.

¹⁵ El País Economía. "Las constructoras españolas ganan más músculo en el mundo." *Cinco días*. El País . 21 Ago. 2017. Web. 27 Abr. 2018.
<https://cincodias.elpais.com/cincodias/2017/08/21/companias/1503321309_974817.html>

Taula 10: Rànquing de les constructores amb més pes fora del seu país (2016)

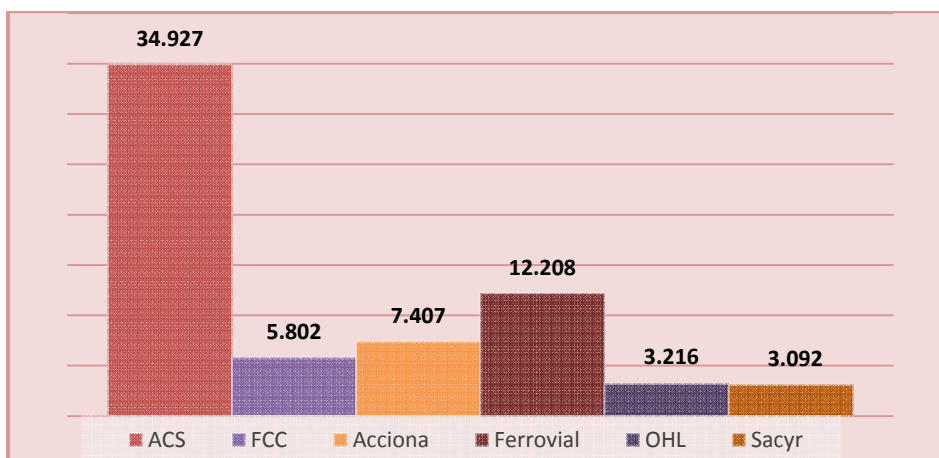
Xifres amb milions (\$) ▲ Puja ▼ Baixa = Es manté

2016		2015	Constructora	Ingressos internacionals
1	=	1	ACS	32.598,2 \$
13	▲	16	Ferrovial	8.943 \$
37	▼	28	OHL	3.375,7 \$
41	▲	83	FCC	3.190,8 \$
51	▲	63	Acciona	2.287,6 \$
62	▲	70	Sacyr	1.679 \$

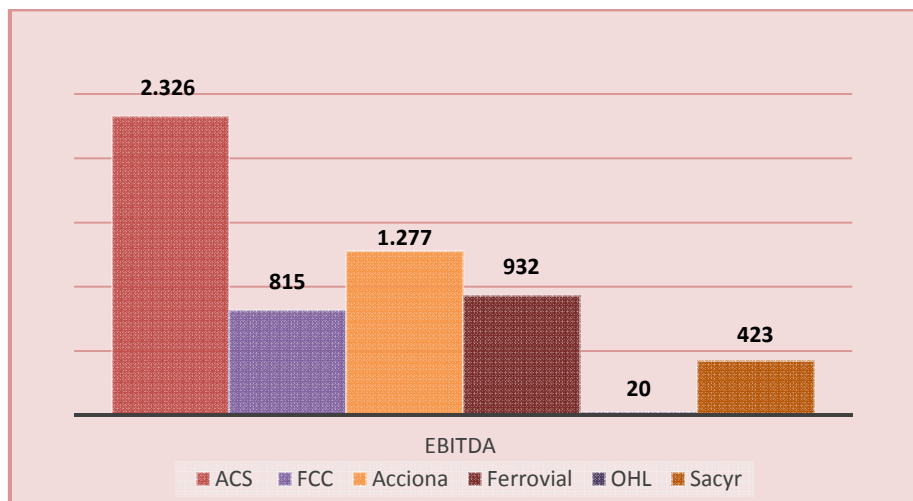
Font: Elaboració pròpia a partir del rànquing Engineering News-Record

Les dades analitzades a continuació estan extretes d'aquest treball, dels apartats de les constructores. En el cas del gràfic 9 de les vendes realitzades l'any 2017 per les constructores espanyoles podem veure com el grup ACS sobresurt amb uns ingressos de 34.927 milions d'euros i el segueix Ferrovial amb 12.208 milions d'euros , per contra una de les empreses que ha sofert una gran davallada ha estat OHL amb uns ingressos per vendes de 3.216 milions d'euros. Tot i que les xifres de la taula anterior son de l'any 2016 veiem com els resultats no han variat molt, per tant les constructores d'Espanya amb més ingressos per vendes són ACS i Ferrovial.

Gràfica 9:Vendes de les constructores en milions d'euros (any 2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del treball

Gràfica 10: L'EBITDA de les constructores en milions d'euros (any 2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del treball

4.6 Negocis fraudulents de les constructores espanyoles

¹⁶ Cap dels dirigents de les constructores espanyoles ha estat imputat en les trames de corrupció com Gürtel, Púnica, Acuamed, Palau o Pujol. Les licitacions d'obres públiques són el gran desencadenant d'aquesta polèmica; tot i que s'han vinculat grans empreses constructores amb l'adjudicació de licitacions a canvi de comissions, els detinguts i enviats a declarar sempre són segones persones però casi mai afecta els presidents.

- **ACS i l'operació Púnica:**

Florentino Pérez, president de ACS, va acudir davant l'audiència nacional per declarar degut a suborns a polítics a canvi de contractes d'obres públiques. Evidentment a Florentino no li varen agradar les preguntes realitzades per el jutge, ja que a més a més li va qüestionar si irregularment havia finançat el partit popular. ACS també està vinculat amb els papers de Bárcenas per haver finançat les reeleccions de Manuel Fraga pagant uns 30.000€. Però a part de ACS hi ha 23 companyies espanyoles, sobretot grans grups de constructores que estan

¹⁶ "Los "señores del ladrillo" están implicados en los grandes casos de corrupción de la última década." *Investigando impactos y construyendo alternativas a las empresas transnacionales*. Omal. 29 Feb. 2016. Web. 21 Abr. 2018. <<http://omal.info/spip.php?article7458>>

relacionades amb el finançament del PP entre elles: FCC, OHL, Sacyr, Construcciones Rubau, Constructora Hispànica, Aldesa, AZVI, Mercadona...

- **OHL el cas Son Espases i els papers de Bárcenas:**

El president del grup OHL, Juan Miguel Villar Mir no ha estat mai enviat a declarar per els suposats cassos de corrupció. OHL està implicada en el cas Son Espases, actualment investigat per el jutge de Palma José Castro, es diu que OHL va donar una comissió a canvi de l'adjudicació de l'obra de l'hospital de Son Espases. OHL també va fer donacions a la Caixa B del partit popular i esta relacionat amb els papers de Bárcenas, tot i que ja han prescrit.

- **FCC l'operació Púnica i la trama Pujol:**

El grup FCC ha estat vinculat amb la investigació de la trama Púnica per els possibles suborns a polítics locals i autonòmics per adjudicacions públiques. FCC també està investigada per el cas Pujol, degut a comissions pagades il·legalment a Pujol Ferrusola per feines d'assessorament durant els anys 2006 i 2009 per una xifra de 710.000€. Igual que les altres, FCC també va participar amb els papers de Bárcenas, l'expresident de FCC José Mayor va realitzar pagaments d'uns 165.000€ al partit popular.

- **Sacyr l'operació Acuamed i l'escàndol de la caixa B del PP:**

La operació Acuamed es basa amb la investigació de la societat pública Acuamed, en la qual es varen trobar negocis fraudulents entre els contractes públics adjudicats i les grans empreses constructores d'obres hidràuliques com Sacyr, Acciona, Befesa o Altyum. En la trama de la Caixa B del PP només l'expresident de Sacyr Luis del Rivero ha estat investigat però no se'l va imputar per pagar 480.000€ al PP perquè el cas ja havia prescrit.

- **Ferrovial i el cas Palau:**

Suposadament la constructora es va quedar amb fons privats i públics del Palau de Música a Barcelona per finançar il·legalment altres obres públiques com la línia de metro o la Ciutat de la Justícia a Barcelona, la suma de diners pujava a 5 milions d'euros.

- **Acciona el cas Acuamed i els suborns:**

El director general, Justo Vicente ha estat detingut per la investigació d'Acuamed. El president de Acciona no ha estat vinculat per aquestes malversacions, com passa amb la majoria de cassos. A part, per una desorbitant suma de diners de 365 milions d'euros destinats a suborns per l'adjudicació de contractes entre d'ells el cas Plaza, dos directius de Acciona han estat processats i l'administració els imposa un total de 7 anys de presó per Miquel Ángel Bretón i 14 anys per José María Jordán. I en el cas de l'exdirector de l'obra de Plaza l'administració ha sol·licitat 6 anys de presó.

5. Incompatibilitat del sector amb la sostenibilitat del medi ambient.

Actualment la societat està molt ben informada gràcies a les xarxes socials i les empreses es veuen pressionades per els ciutadans, tenen l'obligació de respondre per les activitats realitzades, complir amb les normes mediambientals imposades per el govern a més de donar una bona imatge. Per això de cada vegada va agafant més força la responsabilitat social corporativa (RSC). En aquest sector es molt difícil dur a terme la seva activitat i ser sostenibles amb el medi ambient perquè són dues figures oposades.¹⁷ Per exemple ACS es troba en el punt de mira de la famosa ONG Greenpeace des de el passat mes d'abril degut a les obres realitzades per la construcció de una hidroelèctrica al nord de Guatemala, en el riu Cahabón. Les obres estan restringint l'accés d'aigua potable a més de 30.000 indígenes. En definitiva no estan respectant els drets humans, ACS va respondre que la responsabilitat recau sobre la constructora local CMI que va subcontractar la seva filial Cobra per construir la hidroelèctrica. Cal dir que ACS es un dels grups de constructores més grossa del món i es troba entre les que realitzen més projectes, té un llarg historial de denúncies per no respectar les normes; ACS al igual que les altres constructores intenta donar una bona imatge per mitjà de la seva publicitat de responsabilitat social corporativa.

¿Hi ha constructores premiades per la seva sostenibilitat? Doncs si, tot i que resulta estrany ¹⁸FCC Aqualia va rebre un premi per ser una de les empreses espanyoles més innovadores i sostenibles, contribueix per mitja de les seves noves tecnologies a donar solucions a l'escassetat d'aigua que pateixen algunes províncies.¹⁹ L'organització CDP per setè any consecutiu li va atorgat la màxima qualificació a l'empresa Acciona en la categoria de la bona gestió davant el canvi climàtic, ha estat la primera empresa energètica amb implantar la neutralitat en carboni sota la campanya "cero emissions".

---

¹⁷ "Greenpeace corta el suministro de agua en la sede de ACS". Eldiario.es

¹⁸ "Las empresas españolas más innovadoras y sostenibles."Expansión.com

¹⁹ "ACCIONA, entre las 30 empresas más sostenibles del mundo según. Retema.

6. Conclusions

Després d'analitzar i fer l'estudi de l'evolució històrica podem afirmar que aquest sector ha influït notablement en el creixement de l'economia. Es va activar a partir del 1960 juntament amb el sector serveis i es varen convertir en un model estratègic en l'activitat productiva deixant enrere sectors que havien estat claus per l'economia espanyola com la indústria o l'agricultura. La construcció influeix damunt nombroses activitats productives, creant molts llocs de feina poc qualificats a més de ser molt vulnerable davant les recessions amb un alt component cíclic. Aquest país té una gran dependència al sector de la construcció, durant el 2005 Espanya va ocupar una de les primeres posicions dels països d'Europa en aportacions de l'activitat constructora al PIB. Hem vist com influeix tan en la producció com en la creació de llocs de treball en les fases d'expansió i de recessió, molts economistes aconsellen que de cara el futur Espanya hauria d'apostar per canviar la seva activitat productiva cap a altres sectors degut a la inestabilitat i fragilitat que proporciona l'activitat constructora, tot i que el sector serveis té un gran pes dins l'activitat del país no basta perquè quan el sector de la construcció falla arrastra altres activitats frenant el creixement econòmic i augmentant l'atur. A l'actualitat segons les dades de l'Eurostat aquest sector està repuntant un notable creixement que va començar el 2016 considerant a Espanya com a líder de la construcció a nivell europeu i asseguren que aquest creixement es mantindrà durant els pròxims anys. Això es deu a que les grans constructores espanyoles han aconseguit un gran prestigi per els nombrosos projectes realitzats en mercats exteriors gràcies a la seva experiència, innovació, sostenibilitat i a la qualitat dels seus productes; s'han guanyat un lloc en el mercat internacional promocionant la marca Espanya. Evidentment no només han dut a terme l'estratègia d'internacionalització sinó que moltes d'elles es van fusionar creant grans grups operant com a "holdings" i d'aquesta manera a l'hora de diversificar l'activitat els va resultar més fàcil. Totes elles tenen un ampla cartera de negocis des de el disseny i construcció de grans infraestructures fins a la prestació de serveis integrals, però cada una d'elles està especialitzada a un camp en concret com per exemple Acciona que es líder amb les energies renovables. Molts de pics a l'hora d'elegir quina constructora desenvoluparà el projecte no es basen en el pressupost ni amb el projecte

presentat per les companyies sinó per la reputació i sobretot per l'experiència, factor clau que a les constructores espanyoles els sobre. Però amb moltes ocasions no els concedeixen l'adjudicació d'obres públiques per l'experiència, ni per la reputació si no per mitjà de comissions i negocis fraudulents. Totes han participat en famoses trames com la púnica, la Gürtel, els papers de Bárcenas a més de finançar irregularment el partit popular però mai s'ha detingut cap president de les grans constructores, sempre surten impugnes. Per tant, podem dir que les constructores espanyoles tenen una gran capacitat d'influir damunt el govern i les altres empreses ja que tenen molt de poder. En quant a la gran pregunta que dona títol a aquest estudi "Les Constructores espanyoles: paradigma econòmic o negoci de la destrucció? Després d'analitzar diferents punts d'aquest treball podem respondre afirmativament amb petits matisos a les dues preguntes, les constructores espanyoles son un paradigma econòmic, un model o patró que activa l'economia del país. Les quantitats facturades anualment per els grans gegants de la construcció són desorbita'ns, actualment estan en apogeu participant activament en el mercat internacional . I finalment hem de dir que es un negoci oposat i incompatible amb la sostenibilitat del medi ambient, un negoci de la destrucció com diu la pregunta. Per exemple, ACS es una de les constructores que es troba en el punt de mira per no respectar les normes, i d'altres son investigades per construir en terrenys il·legals o per l'abocament de residus generats per la seva activitat industrial. Hem de fer un petit matis degut a que empreses com Acciona o FCC han estat premiades per la seva sostenibilitat i per respectar les emissions de carboni. Però en moltes ocasions les grans empreses només realitzen campanyes mediambientals i inverteixen en responsabilitat social per tenir una bona reputació i donar una bona imatge i no perquè els importi realment preservar i conservar l'ecosistema.

7. Bibliografía

"ACCIONA, entre las 30 empresas más sostenibles del mundo según CDP."

RETEMA. 25 Oct. 2017. Web. 28 Abr. 2018.

<<https://www.retema.es/noticia/acciona-entre-las-30-empresas-mas-sostenibles-del-mundo-segun-cdp-HKqzs>>

Acciona. "Acciona." *Acciona*. N.p. Web. 13 Abr. 2018.

<<https://www.acciona.com/es/sobre-acciona/>>

ACS. "ACS Actividades de construcción y servicios." *Grupoacs*. N.p. 18 Abr.

2018. Web. 18 Abr. 2018. <<https://www.grupoacs.com/>>

El País Economía. "Las constructoras españolas ganan más músculo en el mundo." *Cinco días*. El País . 21 Ago. 2017. Web. 27 Abr. 2018.

<https://cincodias.elpais.com/cincodias/2017/08/21/companias/1503321309_974817.html>

"El sector de la construcción crecerá un 3,5% en el periodo 2018-20, según el Itec." *Fundación laboral de la construcción (cataluña)*. N.p. 07 Des.

2017. Web. 06 Abr. 2018.

<<http://catalunya.fundacionlaboral.org/cat/actualitat/noticies/sector/el-sector-de-la-construccion-crecera-un-35-en-el-periodo-2018-20-segun-el-itec>>

"Empresas Españolas Construyen el mundo." *Folleto Empresas Construyen*.

Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación . 27 Nov. 2014. Web. 18 Abr. 2018.

<http://www.exteriores.gob.es/Portal/es/SalaDePrensa/Multimedia/Publicaciones/Documents/20141127_FolletoEmpresasConstruyenESP2.pdf>

"FCC sale de números rojos." *EDeconomíaDigital*. [Barcelona] 11 Juny 2017.

Impres.

Ferrovial. "Ferrovial." *Ferrovial*. N.p. 19 Abr. 2018. Web. 19 Abr. 2018.

<<https://www.ferrovial.com/es/>>

- Fundación Colegio Libre de Eméritos. "El Sector Construcción en España: análisis, perspectivas y propuestas." *Colegio Libre de Eméritos*. D. Juan R. CUADRADO ROURA. 05 Juny 2014. Web. 09 Abr. 2018. <[http://www.colegiodeemeritos.es/docs/repositorio//es_ES//Cuadernos_d_el_Colegio/el_sector_construccion_en_espana_\(final\).pdf](http://www.colegiodeemeritos.es/docs/repositorio//es_ES//Cuadernos_d_el_Colegio/el_sector_construccion_en_espana_(final).pdf)>
- "Greenpeace corta el suministro de agua en la sede de ACS por la construcción de una hidroeléctrica en Guatemala." *El diario.es*. 13 Abr. 2018. Web. 21 Abr. 2018. <https://www.eldiario.es/desalambre/Greenpeace-corta-suministro-ACS-Guatemala_0_760474200.html>
- Instituto Nacional de Estadística. "Instituto Nacional de Estadística. (Spanish Statistical Office)." *Instituto Nacional de Estadística*. INE. 05 Abr. 2018. Web. 05 Abr. 2018. <<http://www.ine.es/>>
- "La construcción en España se resentirá por la crisis catalana." *El Periódico del Azulejo (Economía)*. [Madrid] 01 Mar. 2018. Imprès.
- "La inversión en construcción en España registrará un crecimiento del 4,6% durante 2018, según el Instituto de Estudios Económicos." *Fundación laboral de la construcción (cataluña)*. N.p. 11 Gen. 2018. Web. 09 Abr. 2018. <<http://catalunya.fundacionlaboral.org/cat/actualitat/noticies/sector/la-inversion-en-construccion-en-espana-registrara-un-crecimiento-del-46-durante-2018-segun-el-instituto-de-estudios-economicos>>
- "Las empresas españolas más innovadoras y sostenibles." *Expansión.com*. Expansión. 13 Mar. 2015. Web. 28 Abr. 2018. <<http://www.expansion.com/2014/11/27/empresas/1417124548.html>>
- "Los "señores del ladrillo" están implicados en los grandes casos de corrupción de la última década." *Investigando impactos y construyendo alternativas a las empresas transnacionales*. Omal. 29 Feb. 2016. Web. 21 Abr. 2018. <<http://omal.info/spip.php?article7458>>
- Ministerio de la presidencia. "BOE." *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*.

N.p. 30 Juny 1990. Web. 30 Juny 1990.

<https://www.boe.es/diario_boe>

Morán, Carlos. "Las constructoras españolas, entre las grandes de Europa."

EXPANSIÓN. [Madrid] 01 Mar. 2016. Imprès.

OBRASCÓN HUARTE LAIN, S.A. "OHL Construcción." *OHL Constucc.* N.p. 21

Abr. 2018. Web. 21 Abr. 2018. <<http://www.ohlconstruccion.com/>>

P. Arechederra, Luis. "Las constructoras españolas dejan su huella en medio mundo." *ABC Economía*. 13 Gen. 2014. Web. 26 Ago. 2014.

<<http://www.abc.es/economia/20140825/abci-ingenieria-constructoras-espanolas-201408222133.html>>

Pellicer, Lluís. "Las grandes constructoras remontan gracias a las obras en el exterior." *El País, Economía*. [Barcelona] 03 Gen. 2014. Imprès.

Sacyr. "Sacyr." *Sacyr*. N.p. 30 Abr. 2018. Web. 18 Abr. 2018.

<http://www.sacyr.com/es_en/default.aspx>